

fra Valentin Zovko

ŽUPNIK U KOČERINU

Kao franjevac i župnik, fra Valentin je živio jednostavno, blizu naroda. Njegova svakodnevica bila je ispunjena molitvom, služenjem i brigom za povjerene mu vjernike. Od rane dobi i preko školovanja u Rimu, pa do službe župnika, pokazuje postojanost u redovničkom i svećeničkom pozivu, unatoč teškim vremenima. Njegova spremnost da ostane odan svom poslanju i službi do kraja, čak i pod prijetnjom smrti, svjedoči o dubokoj vjeri i povjerenju u Boga. Nije napustio svoje stado ni kada su drugi bježali. Ta hrabrost pred prijetnjama zla i nepravde ključna je crta njegove ljudske i duhovne osobnosti.

Promatrajući njegov život, jasno se može nazreti ono što ga je obilježilo: besprijeikorna odgovornost u svim službama koje su mu povjerene (kapelan, župnik, gvardijan, nadzornik i duhovni skrbnik za iseljenu hercegovačku djecu u Slavoniji) i velikodušna

dobrota prema svima: i prijateljima i neprijateljima. Tu su dobrotu prepoznavali svi oni koji su s njim živjeli, počevši od vlastite, preko franjevačke, pa do svakoga čovjeka kojemu je bio poslan. Na svim župama gdje je djelovao, vjernici su bili njime oduševljeni (svjedok je tomu njegov subrat i suvremenik fra Častimir Majić). Njegovo svjedočanstvo dobrote posebno se pokazalo vidljivim na Kočerinu, gdje je bio župnik od 1942. do 1945. godine. Prihvatio se skrbništva nad svojim teško bolesnim sestrićem i mladomisnikom fra Andrijom, iako ga je mogao mirno smjestiti negdje u samostan da se netko drugi o njemu brine. Njegova

*fra Valentin Zovko ispred
stare crkve na Kočerinu*

fra Valentin Zovko lijevo i fra Bogdan Ćubela desno ispred župne kuće na Kočerinu

suosjećajnost, dobrota i velikodušnost ogledale se u hrabrosti i brižnosti, iako je riskirao vlastitu sigurnost.

Postao je svećenik dok se fra Andrija nije ni rodio. Dječak Bože (kasnije fra Andrija) sigurno je upijao u sebe ujakovu dobrotu, odrastao u njegovoj blizini te se, gledajući ga, oduševio za duhovno zvanje i na kraju zajedno s njime podnio nasilnu smrt.

Svjedoci fra Valentinove dobrote bili su i partizani, točnije trojica partizanskih časnika, jer su tu dobrotu iskusili kad ih je spasio od sigurne smrti. Bila je dovoljna samo jedna fra Valentinova riječ i oni bi bili mrtvi. Valentin je to znao i zato izabire riječ koja ne vodi u smrt, nego od nje spašava. Fra Valentinov nećak, Stanko Zovko, svjedoči: „Premda sam ostario, i danas se sjećam riječi kojima nas je stric fra Valentin savjetovao: 'Moj sinko, nemoj krvaviti ruke jer to je najveće zlo što može biti, i gdje išao da išao, što radio da radio, ako možeš čovjeku pomoć, pomози, ako ne možeš, nemoj mu odnemagati'." Fra Valentin je mogao birati. Izabrao je Riječ života. Za tu Riječ je živio, i za tu je Riječ umro. Partizani su bili svjedoci njegove dobrote koju je crpio iz te Riječi. Bili su svjedoci dobrote nje-

*fra Valentin Zovko
sa novacima i
njihovim obiteljima
1935. godine*

gova života kao što su bili svjedoci i njegove smrti. Svjedočili su kako pravednik umire, jer umiremo onako kako i živimo. Nećemo na kraju života moći na ispravan način umrijeti ako nismo naučili umirati sebi dok živimo. Slutio je da će ga ubiti i mogao je pobjeći, ali kako pobjeći i povjereno mu stado ostaviti?

Partizani su, budući da su bili svjedoci, mogli naučiti na živom primjeru kako se na ispravan način živi i kako se na isti način umire. Jesu li naučili? Volio bih sjesti i razgovarati s čovjekom koji je hladnokrvno pucao u fra Valentina i njegova teško bolesna sestra fra Andriju i čuti njegove riječi kako se osjećao poslije toga. Kakav je osjećaj ubiti pravednika i dobrog čovjeka koji je i tebe spasio i ubiti teško bolesna mladića dok ga majka drži u naručju? Na koji je način to potisnuo u sebi i koliko mu je trebalo snage da čitava života to skriva u svom srcu? Kako izlazi na kraj sa slikama pred očima koje ne iščezavaju s vremenom? Slikama kako majka kleči pred ubijenim sinom i bratom dok joj nemoćno suze teku niz lice. Volio bih čuti kako živi s tim slikama pred očima i koliko su mu duge noći dok ne daju zaspiti. Mislim da je upravo taj mučitelj tek pravi mučenik. Teško mi je i zamisliti s kojom mukom je taj čovjek živio i s kojom je mukom umro. Ovdje imamo dvije vrste mučeništva. Mučeništvo koje su podnijeli fra Valentin i njegov sestra fra Andrija ona je vrsta mučeništva kojoj je plod uskrsnuće pravednih. Duša im je sigurno bila potresena, ali i spokojna jer je počivala na Kristovim grudima na križu. Imamo i drugu vrstu mučeništva koje podnose oni koji su ih ubili. To je tek pravo i nesnosno mučeništvo koje traje čitav život. Mučeništvo koje ne nosi sa sobom uskrsnuće, nego smrt koja ih je pratila na svakom koraku, svakoj misli i svakom osjećaju dok su prividno živjeli. Na svojim rukama su bez prestanka gledali krv koju nije mogla oprati nijedna voda ovoga svijeta. Jesu li imali milost shvatiti da tu krv može samo Kristova krv s križa oprati, to nije na nama prosuđivati.

Na Kočerinu 1944. godine, fra Vinko Dragičević, fra Valentin Zovko i fra Andrija Topić

Unatoč komunističkoj propagandi koja je pokušala prikriti ubojstvo i prikazati ga kao djelo „križara“, Kočerinjani su znali pravu istinu i pokopali su fra Valentinovo tijelo u mjesnom groblju. U tom groblju i danas poživaju njegove kosti. Ta činjenica ukazuje na poštovanje koje je uživao među svojim vjernicima. Ostao je među Kočerinjanima zapamćen kao predani svećenik i hrabar čovjek koji je ostao uz svoj narod i u najtežim trenutcima do samoga kraja.

Fra Valentin Zovko nije ostavio pisana teološka djela ni javne govore po kojima bi bio poznat, ali je ostavio ono najvažnije: svjedočanstvo života i smrti proživljenih u vjeri. Njegova poruka nije izrečena riječima, nego vjernošću Kristu do kraja. U noći smrti, prema svjedočanstvima, fra Valentin je bio svjestan opasnosti. Ipak, nije bježao, niti je tražio zaštitu. Zajedno s fra Andrijom ispovjedio se, pomirio s Bogom i predao svoj život u Njegove ruke. To je duboko kršćansko svjedočanstvo: vjera koja se ne gasi ni pred smrću, nego se u njoj dovršava. Njegov stav podsjeća na riječi psalma: „U ruke tvoje, Gospodine, duh svoj predajem.“ (Ps 31,6)

Fra Valentin nije ostavio poruku osвете niti osude. Njegova smrt, iako nasilna, ostaje tiho svjedočanstvo bez oružja, bez riječi mržnje, bez poziva na osvetu. U tome se očituje srce franjevačke duhovnosti: praštanje, poniznost i nasljedovanje Krista raspetoga u ljubavi koja ide do samoga kraja.

Župna kuća i crkva na Kočerinu

Fra Valentin Zovko je rođen 14. lipnja 1889. u Oklajima kraj Širokog Brijega. Obukao je habit i ušao u novicijat na Humcu 1906. Bogosloviju je započeo u Mostaru, a završio u Rimu, gdje je 6. kolovoza 1913. godine zaređen za svećenika. Ubijen je na Kočerinu 21. svibnja 1945. godine, nešto iza ponoći.

Gospodine Bože, izvore svake svetosti i snage, zahvaljujemo Ti na daru života Tvoga sluge, našega brata fra Valentina. Hvala Ti na njegovoj dobroti i njegovoj velikodušnosti kojom je nesebično darivao i ono malo što je posjedovao. Osobito Ti zahvaljujemo na njegovoj čvrstini u času kušnje. Kada je nastupila tama progona, on nije bježao niti je tražio zaklon. Hrabro se suočio sa smrću, polažući život kao svjedočanstvo ljubavi koja ne poznaje granice. Gospodine, molimo Te, udijeli nam milost da i mi budemo postojani u vjeri. Daj nam srce koje se ne boji istine i ruke koje se ne umaraju činiti dobro. Neka nas njegov primjer nadahnjuje da u svakodnevnim križevima vidimo put u uskrsnuće. Prihvati, Gospodine, njegovu žrtvu i učvrsti u nama vjeru da se ni u boli ni u tami ne odrekemo Krista, nego da budemo postojani u dobru, hrabri u svjedočenju i vjerni u ljubavi. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

fra Stanko Mabić

SLUGA BOŽJI FRA ANDRIJA TOPIĆ I 49 BRAĆE

SVJEDOCI VJERE

Zagreb, 2026.